

ὑπὸ αἴρεσιν ληγατεύσῃ, ἐκάστῳ κατὰ τὸ ἴδιον μέρος ἀρμόζει τὸ ξύλον καὶ οὐδεὶς κολύει τὸν ἄλλον οὕτως ἔχειν: — fr. 36.

λζ'. Ἐὰν ὁ οἶκός μου ἐκ τοῦ σοῦ [οὐ] θεωρηται διὰ τὸ διάστημα ἢ διὰ μεσολαβοῦν ὄρος, οὐκ ἐπιτίθεται δουλεία· δουλεία γὰρ οὐκ ἐπιτίθεται τοῖς μὴ οὔσιν ἐν προσόψει ἀλλήλων καὶ δυναμένοις ἀλλήλους βλέπειν: — fr. 38. 39.

fol. 84. μ'. Καλῶς ἐν τῷ ἐμῷ οἴκῳ ἀνοίγω πυλῶνα, εἰ μὴ ἐμποδίζω ταῖς δουλείαις τοῦ γείτονος.¹ fr. 41. § 1. D. 8, 2.

ΤΙΤΛΟΣ Γ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

περὶ δουλειῶν κτημάτων ἀγροικῶν.

α'. Ἀγροικαὶ καὶ δουλειᾶ εἰσι μονοπάτιον πάροδος ὁδὸς πλατεῖα ὑδραγωγίον: —² fr. 1 pr. D. 8, 3.

Μονοπάτιόν ἐστι τὸ παριέναι καὶ διακινεῖν ἄνον χωρὶς ὑποζυγίου· πάροδος ἐστι τὸ ἐλαύνειν θρόμμα ἢ ὑποζύγιον· ὁ ἔχων δὲ τὴν πάροδον ἔχει καὶ τὸ μονοπάτιον· πλατεῖα ὁδὸς ἐστι τὸ παριέναι καὶ διακινεῖν καὶ ἐλαύνειν· περιέχει γὰρ ἢ πλατεῖα ὁδὸς τὸ μονοπάτιον καὶ τὴν πάροδον³. ὑδραγωγίον ἐστι τὸ ἔλκειν διὰ ἀλλοτρίου ἀγροῦ καὶ τὸ ἀντλήσαι καὶ τὸ ποτίζειν τὴν ἀγέλην καὶ τὸ βόσκειν καὶ τὸ ψεῖν ἄσβεστον καὶ τὸ ψάμμον ὀρύττειν: — fr. 1. § 1.

β'. Δουλεία ἐστὶ καὶ τὸ τοὺς βόας τοὺς τὸν ἀγρὸν [ἀ]ρ[ο]τ[ρι]ωντας βόσκεισθαι ἐν τοῖς τοῦ γείτονος καὶ τὸ συνάγεσθαι καὶ ἀποτίθεσθαι τοὺς καρποὺς εἰς τὸν ἀγρογείτονα καὶ τὸ λαμβάνειν εἰς τὰς ἀμπέλους ὑπορθώματα καὶ τὸ τὸν τεμνόμενον λίθον ἐκ τοῦ ἀγροῦ μου κυλιεῖν εἰς τὸν ὑποκείμενον καὶ ἔχειν αὐτὸν ἐκεῖ καὶ ἐκφέρειν: — fr. 3.

γ'. Ὁλεκτικίῳ ἢ σελλίῳ βασταζόμενος παριέναι καὶ οὐκ ἐλαύνειν λέγεται· ὁ δὲ μόνον τὸ μονοπάτιον ἔχων ὑποζύγιον ἐλαύνειν οὐ δύναται· ὁ ἔχων τὴν πάροδον καὶ [ἀμαξάν] ἔλκειν δύναται καὶ ὑποζύγιον ἐλαύνειν· οὐδεὶς δὲ αὐτῶν λίθον ἢ ξύλον ἔλκειν οὔτε τὸ δόρυ βαστάζειν ὀρθόν, βλέπτει γὰρ τοὺς καρποὺς: — fr. 7 pr.

Ὅδὸς πλατεῖα ἐστὶν τὸ παριέναι καὶ ἐλαύνειν καὶ τὸ ἔλκειν καὶ τὸ δόρυ βαστάζειν ὀρθόν, εἰ μὴ οἱ καρποὶ βλέπτονται: — fr. 7 pr.

Ταῖς ἀγροικαῖς δουλείαις ἐμποδίζει ὁ ἀγρὸς μεσολαμβάνων καὶ μὴ δουλείων: — fr. 7. § 1.

δ'. Κατὰ νόμον ἢ πλατεῖα ὁδὸς εἰς μὲν ὀρθὸν ὀκτώ ποδῶν ἐστίν· εἰς δὲ κάμψιν δεκάεξ: —⁴ fr. 8.

¹ habet Syn. ² habet Syn. ³ hucusque similiter Syn. ⁴ habet Syn.

condicione legaverit, utriusque propria pars competit tigni et neuter alterum prohibere potest, quominus sic habeat. fr. 36.

Si domus mea ex domu tua non videatur sive propter distantiam, sive eo quod medius sit mons, non imponitur servitus: servitus enim non imponitur praediis, quae non sunt invicem in conspectu quaeque invicem nocere non possunt. fr. 38. 39.

Recte in pariete meo ianuam aperio, nisi officiam servitutibus vicini. fr. 41. § 1. D. 8, 2.

TITULUS III, LIBRI LVIII

de servitutibus praediorum rusticorum.

Praediorum rusticorum servitutes sunt iter actus via aquaeductus, fr. 1 pr. D. 8, 3.

Iter est ire ambulare hominem sine iumento. actus est agere pecora vel iumentum: qui ergo habet actum habet etiam iter. via est ire et ambulare et agere: continet enim via facultatem eundi et agendi et ambulandi. aquaeductus est aquam ducere per fundum alienum et haurire et pecus ad aquam appellere et pascere et coquere calcem et arenam fodere. fr. 1. § 1.

Servitus est et boves fundum arantes pascere in fundo vicini et colligere et reponere fructus in praedio vicini et accipere ad vineas pedamenta et lapidem caesum ex fundo meo in inferiorem provolvere ibique habere indeque exportare. fr. 3.

Qui lectica vel sella fertur ire non agere dicitur: qui iter tantum habet iumentum agere non potest: qui actum habet et plostrum ducere potest et iumentum agere: nemo enim eorum lapidem seu tignum trahere, hastamve ferre rectam [potest]: fructus enim laedit. fr. 7 pr.

Via est [ius] eundi et agendi et ducendi et hastam ferendi rectam, si modo fructus non laedantur. fr. 7 pr.

Rusticorum praediorum servitutibus obstat praedium in medio iacens et non serviens. fr. 7. § 1.

Secundum legem via in porrectum octo pedum est; in anfractum vero decem. fr. 8.

ιβ'. Μονοπάτιόν ἐστι, δι' οὗ τις δύναται παρελθεῖν ποδὶ καὶ ἐφιππος· ἢ δὲ πάροδος, δι' οὗ καὶ ἄμαξαν ἄγειν καὶ ὑποζύγια παραφέρειν: —
fr. 12.

Εἰ μὲν λεχθῆ τὸ μέτρον τοῦ μονοπατίου καὶ τῆς παρόδου, αὐτὸ φυλάττεται· εἰ δὲ μὴ λεχθῆ, δικαστῆς δίδεται· ἐπὶ δὲ τῆς πλατείας ὁδοῦ ἐὰν μὴ λεχθῆ, τὸ νόμιμον, ὅπερ ἔγνωσ δίγεστον ὄγδοον, κεχρεώσθηται μέτρον: —
fr. 13. § 2.

ιγ'. Οὐ δεῖ ἐν ἄλλοτρίῳ χωρίῳ ἰξεύειν ἄκοντος τοῦ δεσπότου: —
fr. 16.

ιδ'. Οὕτως εἶπον· „δίδωμί σοι δάκτυλον ὕδατος εἰς τὸν οἶκόν σου ὅπου δ' ἐν βούλει“· προσωπικόν ἐστι καὶ οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους σου: —
fr. 37. D. 8, 3.

B. γ'. α' /
Δγ' / ι. δ'.

ΤΙΤΛΟΣ Δ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

περὶ κοινῶν κτημάτων τοῦτο μὲν πολιτικῶν, τοῦτο δὲ καὶ ἀγροικῶν.

α'. Πολιτικὰ κτήματα τὰ οἰκήματα λέγεται, κἄν ἐν ἀγρῷ ᾧσιν: —¹
fr. 1 pr. D. 8, 4.

Οὐδεὶς δουλείαν ἔχειν ἢ χρεωστῆν δύναται, εἰ μὴ ὁ ἔχων ἀκίνητον: —
fr. 1. § 1.

β'. Δουλεία ἐστὶν ἀπὸ καστέλλου ἀντλεῖν ἢ ἀπὸ ποταμοῦ διὰ τρόχου: —
fr. 2.

γ'. Τὰ μνημεῖα δουλείαν οὐκ ἐπιδέχεται· οὔτε καλῶς συμφωνεῖ τις μέχρι τόσου μνημεῖον ὑψοθῆναι ἢ τόσους ἐν αὐτῷ ταφῆναι: —
fr. 4.

δ'. Ὁ λέγων ὀφείλειν δουλεύειν τὸν οἶκον ὃν διαπιπράσκει τῷ παρ' αὐτῷ διακεισαμένῳ, τὸ εἶδος ὀφείλει λέγειν τῆς δουλείας ἐπεὶ διὰ τὸ ἄδηλον ἢ οὐδὲν ἐρρωταῖ ἢ πᾶσα ἐπιτίθεσθαι δύναται: —
fr. 7 pr.

Καὶ ὑψοῦν δὲ καὶ στενοῦν τὸν ὀχετὸν τοῦ ὕδατος δύναμαι, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον ἔδοξεν ἐν τῇ πράξει: —
fr. 11 pr.

Τῷ ἔχοντι ῥεῖθρον σιωπηρῶς παραχωρεῖται τὸ ἀναεοῦν αὐτὸ καὶ ἐπιβαίνειν ἐκατέρωθεν μετὰ τῶν τεχνιτῶν καὶ πρὸς τὸ ἔργον ὕλην ἀποτίθεσθαι² ὑπὸ ἰδίας αἰτίας.
fr. 11. § 1.

ιβ'. Ὁ δουλεύων καὶ ὁ δουλευόμενος ἀγρὸς πωλεῖται: —
fr. 12.

ιγ'. Ὅδὸς δύναται συστήναι ἐπὶ τῷ ἐν ἡμέρᾳ μόνῃ βαδίξειν· ὅπερ σχεδὸν καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν τοῖς οἴκοις: —
fr. 14.

ιδ'. Ἐν διαθήκῃ δύναμαι βαρεῖν τὸν κληρονόμου μου δουλείαν ἐπιθεῖναι τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ: —
fr. 16.

Iter est per quod quis pedes vel eques transire potest: actus, per quem et currum ducere et iumenta agere.
fr. 12.

Si dicta sit mensura itineris et actus, ea servatur; sin minus, arbiter datur: in via autem, nisi [alia] dicta sit, legitima mensura servatur, quam in digesto octavo novisti.
fr. 13. § 2.

Non oportet in alio praedio venari invito domino.
fr. 16.

Ita dixi: „do tibi digitum aquae propter domum tuam et ubi volueris“: personale [ius] est et non transit ad heredes tuos.
fr. 37. D. 8, 3.

TITULUS IV, LIBRI LVIII

de communibus praediorum sive urbanorum sive rusticorum.

lib. VIII.
Dig. t. 4.

Urbana praedia dicuntur aedificia etsi in agro sint.
fr. 1 pr. D. 8, 4.

Nemo servitutem habere vel debere potest nisi habeat praedium.
fr. 1. § 1.

Servitus est a castello haurire vel a flumine per rotam.
fr. 2.

Sepulcra servitutem non recipiunt neque recte paciscitur quis [licere] hucusque sepulcrum altius tollere vel tot ibi sepeliri.
fr. 4.

Qui dicit servire domum, quam vendit, ei quae apud se remanet speciem dicere debet servitutis, quoniam propter incertitudinem aut nihil valet aut omnis [servitus] potest imponi.
fr. 7 pr.

Et elevare et constringere ductum aquae possum, nisi contrarium in venditione convenit.
fr. 11 pr.

Ei qui habet rivum tacite conceditur reficere eum et transire per alterutram ripam cum artificibus et ad opus materiam deponere.
fr. 11. § 1.

Cum sua causa fundus qui habet vel patitur servitutem venditur.
fr. 12.

Iter potest consistere, ut interdium solum iter fiat: quod fere et necessarium est in aedibus.
fr. 14.

In testamento possum onerare heredem meum ut servitutem imponat fundo.
fr. 16.

¹ habet Syn. ² hucusq. Syn. verba quae secuntur ad initium c. XII pertinent.

B. η'. ι' /
 Διγ' / ι. ε'.

ΤΙΤΛΟΣ Ε', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

Ἐὰν δουλεία ἐκδικῆται ἢ παρ' ἄλλον ἢ ἀρμόζουσα
 κωλύεται.

α'. Αἱ δουλείαι τῶν ἀκινήτων τοῖς δεσπόταις
 ἀρμόζουσι, τῶν δὲ τάφων οὐ δεσπόζομεν, καὶ
 ἔχομεν πρὸς αὐτοὺς πάροδον: — fr. 1. D. 8, 5.

Εἰ καὶ δουλεύει σοι ὁ οἶκός μου, ὅμως καθ'
 ἑτέρου γείτονος ὑποῦν με κωλύοντος ἔχω τὴν
 ἀντιθετικὴν τῆς ἀρνήσεως ἀγωγὴν· ὅσον γὰρ
 πρὸς αὐτὸν ἐλεύθερός ἐστιν ὁ οἶκός μου: —
 fr. 4. § 7.

β'. Ὁ διὰ τοῦ ὠρισμένου χρόνου νεμηθεὶς ὕδατος
 δουλείαν μὴ βιασάμενος μὴ λαθῶν μὴ παρα-
 καλέσας καὶ τοῦτο δεικνὺς ἔχει ἀγωγὴν, μὴ ἀναγ-
 καζόμενος δεῖξει πόθεν ἔσχε καὶ οὐ μόνον κατὰ
 τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ κινεῖν δύναται, ἀλλὰ
 καὶ κατὰ παντὸς κωλύοντος αὐτὸν χρῆσθαι πρὸς
 μίμησιν τῶν ἄλλων δουλειῶν: — fr. 10 pr. § 1.

γ'. Κωλύειν μὲν ὁ κοινωνὸς δύναται τὸν κοινω-
 νὸν παρὰ γνώμην αὐτοῦ ποιεῖν, ἐκδικεῖν δὲ
 δίκαιον ἑαυτῷ τοῦ ποιεῖν τι παρὰ γνώμην τοῦ
 κοινωνοῦ οὐ δύναται: — fr. 11.

fol. 95^r.
 ια'.

Ἐὰν ἀποδειχθῆ μὴ ἔχειν σε δίκαιον [τοῦ] ἐμ-
 βάλλειν ξύλα, ὀφείλεις καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος
 ἀσφαλιζέσθαι ὡς οὐκ ἐμβαλεῖς: — fr. 12.

ΤΙΤΛΟΣ Σ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

ποιῶ τῷ ὅπῳ αἱ δουλείαι ἀπόλλυνται.

α'. Συγχεῖται δὲ ἡ δουλεία τοῦ αὐτοῦ τῶν δύο
 ἀγρῶν δεσπόζοντος: — fr. 1. D. 8, 6.

β'. Ὁ ἔχων μονοπάτιον καὶ πάροδον ἐὰν μόνῳ
 τῷ μονοπατίῳ ἐπὶ τὸν ὠρισμένον χρῆσθαι χρόνον,
 οὐκ ἀπόλλυται πάροδον: — fr. 2.

Τὸ μονοπάτιον τοῦ τάφου τῇ ἀχρησίᾳ οὐδέ-
 ποτε φθείρεται: — fr. 4.

γ'. Ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος ἐὰν οὕτω συστῆ, ὥστε
 ἐν μόνῳ τῷ θερεὶ κεχρησθῆαι αὐτῇ ἢ ἐνὶ μηνὶ
 ἢ ὑπὲρ ἐνιαυτὸν ἢ ὑπὲρ μῆνα, διπλασιάζεται ὁ
 χρόνος τῆς ἀχρησίας· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ μονο-
 πατίου. εἰ δὲ ὑπὲρ ἡμέραν ἢ ὑπὲρ ὥραν ἢ μίαν
 ὥραν ἢ μόνην τὴν ἡμέραν ἢ μόνην τὴν νύκτα,
 τῷ νομίμῳ χρόνῳ φθείρεται· μία γὰρ ἐστὶν ἡ
 δουλεία: —¹ fr. 7.

δ'. Ὁ μέρει τοῦ μονοπατίου χρώμενος ὅλον παρα-
 κρατεῖ [fr. 8. § 1.] δοκῶν παντὶ τῷ ἀγωγῷ κεχρησ-
 θῆαι, εἰ καὶ μόνον ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ἢ ἑτέρῳ
 τόπῳ τὸ ὕδωρ ἔρρευσεν: — fr. 9.

¹ cfr. Proch. 38, 54.

TITULUS V, LIBRI LVIII

Si servitus vindicetur vel ab alio ea quae competit
 impediatur.

lib. VIII.
 Dig. t. 5.

Servitutes praediorum dominis competunt: se-
 pulcrorum vero dominium non habemus et habe-
 mus ad ea transitum. fr. 1. D. 8, 5.

Si serviat tibi domus mea, tamen contra alte-
 rum vicinum qui me prohibet quominus altius
 tollam habeo negatoriam actionem; nam quod ad
 eum libera est domus mea. fr. 4. § 7.

Si quis per statutum tempus possederit aquae
 servitutum non vi non clam non precario idque
 doceat, habet actionem nec cogitur docere unde
 habuerit et non solum contra dominum fundi agere
 potest sed contra omnes, qui impediunt uti ad
 similitudinem ceterarum servitutum. fr. 10 pr. § 1.

Prohibere socius socium potest quominus se in-
 vito faciat, vindicare autem sibi ius esse aliquid
 facere invito socio, non potest. fr. 11.

Si probatum sit non esse tibi ius tigna immit-
 tendi, debes et de futura immissione cavere. fr. 12.

TITULUS VI, LIBRI LVIII

quali modo servitutes pereant.

Confunditur autem servitus cum idem duorum
 praediorum dominus fiat. fr. 1. D. 8, 6.

Qui habet iter et actum, si utatur itinere per
 constitutum tempus, non amittit actum. fr. 2.

Iter sepulcri non utendo nunquam amittitur.
 fr. 4.

Servitus aquae si ita consistat, ut aestate tan-
 tum ea utatur quis, aut uno mense aut alternis annis
 vel alternis mensibus, duplatur tempus non utendi:
 idem est et de itinere. si vero alternis diebus vel
 alternis horis vel una hora vel interdum tantum vel
 tantum noctu, legitimo perit tempore: una enim est
 servitus. fr. 7.

Parte itineris qui utatur totum retinet, [fr. 8. § 1.]
 cum videatur toto ductu uti, quamvis tantum in
 principio eius vel alio loco aqua fluxit. fr. 9 pr.

Ὁ ἔχων ἡμερινὸν ὕδωρ ἐὰν ἐν μόνῃ τῇ νυκτὶ χρῆσθαι ἐπὶ τὸν ὠρισμένον τῇ φθορᾷ χρόνον ἀπόλλει τὸ ἡμερινόν· τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῦ χρεωστούμενου ἐν δῆλαις ὥραις καὶ ἐν ἄλλαις χρῆσαμένου: — fr. 9. § 1.

Ἐὰν ἡ δημοσία ὁδὸς ὑπὸ ποταμοῦ ἢ καταπτώσεως ἀπόληται, ὁ πλησιάζων γείτων παρίστησιν αὐτήν: —¹ fr. 14. § 1.

Ὁ ἔχων δίκαιον ἐμβάλλειν τῷ τοίχῳ τοῦ γείτονος δοκὸν, ἐὰν ἐπὶ τὸν ὠρισμένον [χρόνον] μὴ δύνηται ἐμβαλεῖν διὰ τὸ μὴ κτίσαι τὸν γείτονα, τὴν δουλείαν οὐκ ἀπόλλυσιν· οὐ γὰρ κτᾶται ὁ γείτων ἐλευθερίαν μὴ διακόπτων τὴν δουλείαν: —² fr. 18. § 2.

Qui habet aquam diurnam si noctu tantum ea utatur per tempus amissioni constitutum amittit diurnam. idem est et in aqua quae certis horis debetur et aliis ducta fuerit. fr. 9. § 1.

Si via publica per flumen vel ruinam perierit, proximus vicinus eam praestat. fr. 14. § 1.

Qui ius habet tigni in parietem vicini immitendi si per statutum tempus non potuerit immittere, quia non aedificaverit vicinus, servitutem non amittit; non enim acquirit vicinus libertatem cum non interpellaverit servitutem. fr. 18. § 2.

B. v. A.
i. λδ.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ'
περὶ δουλείας καὶ ὕδατος.

α'. Θυρίδας τις ἔσχεν ἐπὶ πολλὸν χρόνον καὶ νῦν ὁ γείτων ἀννηρῶν τὸν ἴδιον τοίχον ἐπισκοτεῖ ταῖς θυρίσιν καὶ ἀντιγράφει ἢ διάταξις πρὸς τὸν ἐσχηκότα τὰς θυρίδας οὕτως· εἰ καὶ τὰ μάλιστα δουλείαν παρεχώρησεν ὁ γείτων κωλύουσιν αὐτὰ ὑψῶσαι· ἀλλ' οὖν ἐν τᾷ μέσῳ πολλὸς διαδοραμὸν χρόνος ταύτην συνέστησεν κατ' αὐτοῦ τὴν δουλείαν μὴ συγχωρ . . . σχῆμα τῶν οἰκημάτων — — — τ — — — σθαι: — c. 1. C. 3, 34.

β'. Κὰν μὴ εἶχεν τις δουλείαν τοῦ ἔλκειν ὕδωρ, εἴκυσεν δὲ, ἀνεχομένου τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ, ἐπὶ τριετῆ χρόνον, δύναται κτᾶσθαι τὴν δουλείαν· εἰ δὲ μὴ ἐχρήσατο τριετίαν,³ κωλύεται, μὴ δυνάμενος μηδὲ τὰ δαπανήματα τοῦ ὄλκοῦ λαμβάνειν παρὰ τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ: —⁴ c. 2. C. 3, 34.

γ'. Οὐδεὶς δύναται ἔλκειν ὕδωρ ἐκ τῆς ἀλλοτριᾶς πηγῆς παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ: —⁵ c. 4.

δ'. Οὐδεὶς κωλύεται βουλόμενος ὑψῶσαι, εἰ μὴ ἄρα ἐβάρησεν ἑαυτὸν δουλείᾳ τοῦ μὴ ὑψοῦν· εἰ δὲ ἐν ἀλλοτριῷ τοίχῳ ἀνοίξας θυρίδα οἰκειοῖς δαπανήμασιν αὐτὴν ἀναφράττει: —⁶ c. 6.

ε'. Ὅτι καὶ ἡ δουλεία φθίρεται τῇ ἀχρησίᾳ ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτούς: —⁷

ΤΙΤΛΟΣ Η', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

περὶ τόπων καὶ παρόδων δημοσίων καὶ ἀναλαύσεως αὐτῶν καὶ ἀναρρώσεως.

α'. Τὸ εἰς δημοσίαν ὁρῶν χρῆσιν οἶον ὁδοῦ δημοσίας καὶ παρόδους ἕκαστος ἀπαιτεῖ διὰ τούτου τοῦ νομίμου παραγγέλματος: —⁸ fr. 1. D. 43, 7.

¹ habet Syn. ² habet Syn. ³ τὴν δουλείαν cod.
⁴ habet Syn. ⁵ habet Syn. ⁶ habet Syn. ⁷ habet Syn. ⁸ habet Syn.

TITULUS VII
de servitute et de aqua.

Lib. [3]
Cod. t. 34.

Fenestras habuit quidam per longum tempus et nunc vicinus altius tollens murum suum obscurat lumina. Et rescribit constitutio ad eum, qui ita fenestras habuerat: Quamvis servitutem concesserit vicinus impediens ea altius tollere, tamen quoniam interim longum tempus decurrens eam constituit — — — — — c. 1. C. 3, 34.

Etsi quis non habuerit ius aquam ducendi, duxerit tamen, cum pateretur dominus fundi, post trium annorum spatium potest acquirere servitutem; quod si per triennium non fuerit usus, prohiberi potest, cum nequeat impensas sulci accipere a domino fundi. c. 2. C. 3, 34.

Nemo potest ducere aquam ex alieno fonte contra voluntatem domini fundi. c. 4.

Nemo qui velit altius tollere impeditur, nisi forte semet oneraverit servitute altius non tollendi: qui vero in aliena pariete fenestras aperuit suis sumptibus eas obturat. c. 6.

Servitus non utendo decem vel viginti annis perit.

TITULUS VIII, LIBRI LVIII

de locis et itineribus publicis et de usu eorum et refectioe.

Id quod ad publicum usum spectat, sicuti vias et itinera publica, petit quisque per hoc interdictum. fr. 1. D. 43, 7.

β'. Ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ μνημα μὴ γενέσθω: —¹ fr. 2.

δ'. Εἰ ἐν δημοσίῳ τόπῳ κτίσῃ τις, τῷ νομίμῳ παραγγέλματι ὑπόκειται: —² fr. 1. D. 43, 8.

Δημόσιος τόπος ἐστὶν ἕδαφος οἰκία ἀγρὸς ὁδὸς ἀερόδος δημοσία.³ fr. 2. § 3.

Ἐπὶ δημοσίων τόπων οὐχ ἀρμόζει τὸ νόμιμον παράγγελμα τοῦτο, οὐδὲ ποιεῖ τι ἐν αὐτοῖς ιδιώτης ἢ κωλύει· ἰδιῶται γὰρ εἰσι τοῦ βασιλέως καὶ οἱ ἐφεστῶτες αὐτοῖς περὶ τούτων δικάζουσιν· εἰς δὲ τόπον ἀφορισθέντα δημοσία χρήσει ἐάν τι γένηται βλάπτον καὶ ιδιώτην ὁ πραιτωρ ἀκυροῖ: — fr. 2. § 4. 5.

Εἰ κωλύσω σε ἐν δημοσίῳ κάμπῳ παιζειν ἢ ἐν δημοσίῳ λούσασθαι ἢ ἐν θεάτρῳ θεωρῆσαι, τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ ὑπόκειμαι: — fr. 2. § 9.

Εἰ εἰς ὁδὸν δημοσίαν κανάλην εἰσπέμψεις καὶ βλάβεις τὴν ὁδὸν, κατέχη. fr. 2. § 26.

Εἰ ἐν τῷ ἀγρῷ σου ἢ ὄρυγμα ποιήσης, ἵνα ἐκεῖ τὸ ὕδωρ συναχθῆν εἰς τὴν ἐγγὺς ὁδὸν ἐξέλθῃ ἢ εἰ κτίσης, ἵνα μὴ δέξῃ τὸ ὕδωρ ἀλλὰ λιμνάσῃ καὶ εἰς τὴν ὁδὸν μετοχευεθῇ, κατέχη. fr. 2. § 27. 28.

ι'. Ἐξεστὶν ἐκάστῳ εἰκόνας καὶ ἀνδριάντας ἐγείρειν πρὸς κόσμον τῆς πόλεως: — fr. 2. D. 43, 9.

α'. Οἱ ἀστύνομοι ἐπιμελείσθωσαν διαλίξεσθαι τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ ρεύματα μὴ βλάπτειν τὰς οἰκίας καὶ γεφύρας εἶναι, οὗ ἂν δέη, καὶ τοὺς τοίχους τῶν οἰκῶν καὶ τὰ ἄλλα τὰ εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν φέροντα ἀσφαλῆ εἶναι καὶ μηδὲ ἐκ τῶν οἰκῶν φέρεσθαι⁴ τι βλάπτον τὰς ὁδοὺς ἐπεὶ τοῦτο δημοσίον [βάρος] ἐστὶ τὸ ἐξιθύνειν καὶ ἐπισκηνάζειν τὰς ὁδοὺς· εἰ δὲ μὴ ποιήσωσι, ζημιῶν αὐτούς· προνοείτωσαν δὲ καὶ τοῦ μὴ βλάπτεσθαι τὰς ὁδοὺς· ἐπίτοι γε δοῦλος μὲν ὑποπίπτων μαστιγοῦται, ἐλεύθερος δὲ προστιμᾶται: — fr. un. D. 43, 10.

Εἰ κατ' ἐπιτροπὴν μου ἀγοράσεις ἀγρὸν, καὶ κωλυθῆσῃ ἐγὼ κινῶ: — fr. 3. § 7. D. 43, 19.

ΤΙΤΛΟΣ Θ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

περὶ ὄρων ἰθυντέων.

α'. Τὸ περὶ ὄρων ἰθυντέων προσωπικόν ἐστίν, εἰ καὶ πράγματος ἐκδίκησιν ἔχει καὶ χώραν ἔχει ἐπὶ τῶν ἀγρῶν: —⁵ fr. 1. D. 10, 1 — fr. 2 pr.

η'. Ὅ τὸ πολὺ κεκτημένος ἀπομετρῶι τοῖς⁶ ἥττονας ἔχουσι τόπους: — fr. 7.

θ'. Ἐὰν ἐπίκλισις ἀφανίσῃ ὄρους, διὰ τοῦ ἄρχοντος φανεροῦνται, διδομένου μετρητοῦ· τοῦ γὰρ

¹ ed. Witte ex cod. Vind. VI, 3. ² habet Syn.

³ habet Syn. ⁴ —εἶται cod. ⁵ cfr. Syn. ⁶ τοῖς cod. Basil. T. VII.

In publica via ne fiat monumentum. fr. 2.

Si in publico loco quis aedificaverit, edictali interdieto subicitur. fr. 1. D. 43, 8.

Locus publicus est solum aedificium fundus via iter publicum. fr. 2. § 3.

De locis publicis non competit hoc edictale interdictum, neque facit aliquid in illis neque prohibet privatus; in proprietate enim sunt principis et qui eis praepositi sunt de illis iudicant: quod si in loco publico usui destinato fiat quid nocens et privato, praetor infirmat. fr. 2. § 4. 5.

Si prohibuero te in publico campo ludere aut in publico lavari aut in theatro spectare, iniuriarum actione tenebor. fr. 2. § 9.

Si in publicam viam cloacam immiseris viaeque nocueris, teneris. fr. 2. § 26.

Si in fundo tuo vel foveam feceris ut aqua ibi collecta in vicinam viam decurrat, vel aedificaveris, non ut recipias aquam, sed haec restagnat et in viam trasmittatur, teneris. fr. 2. § 27. 28.

Unicuique licet imagines atque statuas erigere ad ornamentum civitatis. fr. 2. D. 43, 9.

Curent aediles ut adaequantur viae et ne effluxiones aedibus noceant et ut sint pontes, ubi esse oportet, et ut aedium parietes et cetera quae supra viam publicam impendent segura sint, et ne quid ex aedibus proiciatur, quo damnum fiat viis; nam ad publicum onus pertinet explanatio et constructio viarum: nisi id fecerint, eos puniant: curent autem et ne damno afficiantur viae; quoniam servus cum incurritur virgis caeditur, liber autem multatur. fr. un. D. 43, 10.

Si ex mandato meo fundum emeris et prohibitus fueris, ego agam. fr. 37. § 7. D. 43, 19.

TITULUS IX, LIBRI LVIII

de finibus regundis.

Actio de finibus regundis personalis est, quamvis rei vindicationem habeat et in fundis locum habeat. fr. 1. 2 pr. D. 10, 1.

Qui multum possidet assignat iis qui minora loca habent. fr. 7.

Si inundatio deleverit fines, per magistratum declarantur, dato mensore; iudicis enim est dare

δικαστοῦ ἐστὶ διδόναι μετρητὴν¹ ἐπὶ τῶν μηνυ-
τῶν² φιλονεικουμένων· εἰ δὲ χορεῖα κελεύει, καὶ
αὐτὸς ἐπιλεύσει τοὺς τόπους: — fr. 8 pr. § 1.

αγ'. Ἐξεστὶ τοῖς δεσπόταις τοὺς ὄρους ἀμείβειν τῶν
οἰκείων ἀγρῶν καὶ οὕτως αὐτοὺς ἐκποιεῖν: —³
c. 1. C. 3, 39.

Ἐὰν αἰμασίαν τις παρὰ χωρίῳ ἀλλοτρίῳ
ὀρύγγῃ, τὸν ὄρον μὴ παραβιανέτω· ἐὰν τοιχίον,
ἀπολιμπανέτω πόδα· ἐὰν οἰκημα, δύο· ἐὰν τάφον
ἢ βόθρον ὀρύγγῃ, ὅσον τὸ βέδθος ἢ, τοσοῦτον
ἀπολιπέτω· ἐὰν φρέαρ, ὀργυιάν: —

fr. 13. D. 10, 1.

Ἐλαίαν καὶ συκὴν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ
ἀλλοτρίου φυτευέτω· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πέντε
πόδας: — ib.

αδ'. Ἐξεστὶ τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀγροῦ ἐν τῷ πιπράσ-
κειν αὐτὸν μειῶσαι τοὺς ὄρους αὐτοῦ καὶ οὕτως
πωλῆσαι καὶ οὐ δύναται ὁ πρῶτης μειζὼν μέτρον
ἐκδικεῖν τοῦ προθέντος αὐτῷ ἐκ τοῦ δεικνῦναι
τοὺς ὄρους τοὺς πρὸ τῆς πράσεως ὄντας ἐν τῷ
ἀγρῷ, ὅτι δύνανται καὶ γείτονες κατὰ συναίνεσιν
τοὺς ὄρους ἐναλλάττειν καὶ οἱ κατὰ καιρὸν δεσ-
πόσαντες τοῦ ἀγροῦ: — c. 2. 3. C. 3, 39.

αε'. Ἐὰν τις ζήτησιν περὶ ὄρων ἐπαγαγῶν βουληθῆ
κατὰ βίαν ἀφελέσθαι τὸ ἀλλότριον μέρος, μὴ
μόνον αὐτὸ ἀναδιδότω, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἕτερον
γῆς μέτρον παρεχέτω: —⁴ c. 4.

κ'. Ἡ διάταξις βούλεται τῇ περὶ τῶν ὄρων ζήτησει
μήτε τὴν τῆς τριετίας μήτε τὴν τῆς δεκαετίας ἢ
εἰκοσαετίας παραγραφὴν ἀντικεῖσθαι, ἀλλὰ μόνον
τὴν τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν: —⁵ c. 6.

ΤΙΤΛΟΣ Ι', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

περὶ ἔργον νέου παραγγελίας τουτέστι καινοτομίας καὶ
περὶ τοῦ ἀξήμιον φυλάττεσθαι τὸν καινοτομούμενον παρὰ
τοῦ καινοτομοῦντος.

α. Ἐἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως τις κτίζει, κωλύειν
fol. 112'. αὐτὸν ἐξεστὶ καὶ λοιπὸν ὁ παραγγελθεὶς αἰτεῖ
ἄφεσιν εἰς τὸ συγχωρηθῆναι τὴν ἀδικον κώλυ-
σιν: —⁶ fr. 1 pr. D. 39, 1.

Ὁ παραγγέλλον γίνεται ἐνάγων καὶ, ἐὰν ὁ
παραγγελθεὶς κτίσῃ χωρὶς προτροπῆς, διὰ νομί-
μου παραγγελίας κωλύει τὸ ἔργον: —⁷ fr. 1. § 6. 7.

αβ'. Ἐὰν πρὶν ἢ κτίσῃ γείτων κινήσω κατ' αὐτοῦ
τὴν ἀγωγὴν τὴν ἀντιθετικὴν τῆς ἀρνήσεως καὶ

mensorem de terminis litigiosis: quod si necessitas
urget, et ipse locos visitabit. fr. 8 pr. § 1.

Licet dominis suorum praediorum fines mutare
et ita ea vendere. c. 1. C. 3, 39.

Si quis saepem iuxta alienum fundum fixerit,
finem ne excedat: si maceriam, pedem unum relin-
quat; si domum, duos: si foveam aut scrobem
foderit, quanta est altitudo, tantundem relinquat:
si puteum, unum passum. fr. 13. D. 10, 1.

Oleam et ficum novem pedes ab alieno plan-
tet: ceteras arbores quinque pedes. ib.

Licet domino fundi, cum eum vendat, minuere
fines eius et sic vendere et non potest ven-
ditor¹ maiorem mensuram vindicare ea quae sibi
ostensa est in demonstrandis finibus, qui ante ven-
ditionem in fundo fuerunt, quia possunt etiam
vicini ubi consentiant fines mutare et qui pro tem-
pore fundi proprietatem habent. c. 2. 3. C. 3, 39.

Si quis quaestionem inferens de finibus voluerit
per vim adimere alterius partem, non solum eam
restituatur, sed etiam tantandem alteram mensuram
terrae praebat. c. 4.

Constitutio vult quaestioni de finibus neque
trium annorum neque decem neque viginti prae-
scriptionem opponi, sed solum triginta annorum.
c. 6.

TITULUS X, LIBRI LVIII

de operis novi nuntiatione, h. e. de caenotomia et ut
indemnis servetur is cui novum opus nuntiatum est a
nuntiante.

Sive iure sive iniuria quis aedificet, prohibere
eum licet et de cetero is cui nuntiatum est licen-
tiam petit, ut ei remittatur iniusta prohibitio.

Qui nuntiat actor fit et, si is cui est nuntia-
tum aedificet sine remissione, interdicto opus pro-
hibet. fr. 1. § 6. 7.

Si antequam aedificet vicinus contra eum actio-
nem negatoriam intendero, et ille nolit iudicium

¹ hucusq. Syn. ² μὴ τῶν cod. ³ habet Syn.

⁴ cfr. Syn. ⁵ habet Syn. ⁶ cfr. Syn., ubi quoque
desunt initio verba „μετὰ παραγγελίαν“. ⁷ habet Syn.

¹ corr. emptor.

- μη θέλω τὸ δικαστήριον ὑποδέξασθαι, ἀσφάλειαν ἀπαιτεῖται, ὅτι οὐ κτίζει ἕως ἂν δείξῃ δίκαιον ἔχειν τοῦ κτίσαι· εἰ δὲ τοῦναντίον ὁ θέλων κτίσαι κινήσει τὴν ὁμολόγησιν καὶ μὴ θέλω τὸ δικαστήριον ὑποδέξασθαι, ἀνάγκη ἔχω ἀσφαλισασθαι, ὅτι οὐ παραγγέλλω αὐτῷ οὔτε κωλύω οἰκοδομήσαι, ἕως ἂν δείξω μὴ ἔχειν αὐτὸν δίκαιον τοῦ κτίσαι· ὁ γὰρ μὴ ὑποδεχόμενος τὸ δικαστήριον ἐν τούτῳ τιμωρεῖται, ὅτι γίνεται ἐνάγων καὶ βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσιν: — fr. 15.
- κ'. Ἐὰν τις μετὰ τὸ παραγγελθῆναι ἐξοικοδομήσῃ μὴ αἰτήσας συγχώρησιν ἢ μὴ δεδωκώς ἱκανὰ, τὸ μετὰ τὴν παραγγελίαν γεγονὸς ἔργον καταλύει ἐὰν ἔχῃ δίκαιον τοῦ κτίζειν: —¹ fr. 20 pr. § 1.
- κα'. Ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς θελήσῃ δοῦναι τὴν ἱκανοδοσίαν, ὁ δὲ ἐνάγων ἐμποδίσει λαβεῖν, συγχωρεῖται ἡ οἰκοδομή: — fr. 20, § 5.
- κδ'. Ἐὰν δένδρον εἰς ἔδαφος φυτευθὲν τοὺς θεμελίους τοῦ οἴκου ἀδικῇ, ὁ ἄρχων τοῦτο φροντίσει κατὰ παράδειγμα τῶν νομίμων παραγγελμάτων, τουτέστιν, ἐὰν ἐπίκειται δένδρον ἄλλοτρίοις οἰκήμασιν ἢ ἀγρῷ, ὥστε τὸν γείτονα μὴ βλάπτεσθαι: — c. 1. C. VIII, 1.
- κε'. Ἐπληρωμένη ζημία λέγεται ἢ μήπω συμβῆσα ἀλλ' ἐλπίζομένη: — fr. 2. D. 39, 2.
- κ'. Ζημία καὶ καταδίκη λέγεται ἀπὸ τοῦ μειοῦν τὴν οὐσίαν: — fr. 3.
- Ἐὰν ἀπολιμπάνηται ὁ ἐναγόμενος, τῷ οἴκῳ δεῖ παραγγέλλειν ἀπέστη² δὲ καὶ ὁ τῷ δικαστηρίῳ μὴ παρῶν, οὐχ ἔλκεται δὲ ἀπὸ τοῦ οἴκου, ἀλλ' ἢ παραγγελία κατὰ τοῦ οἴκου γίνεται, κἂν ἐν ἄλλοτρίῳ οἰκῇ: — fr. 4. § 5.
- κγ'. Ἐὰν οἶκος πεσὼν ζημιώσῃ με, μὴ λαβὼν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχω κατὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἀγωγὴν οὐδὲ τὰ χρώματα αὐτὸν ἐπᾶραι ἀναγκάζω ἐὰν ἀπολέγῃ πᾶσι τοῖς πεσοῦσιν: — fr. 6.
- Οἱ ἐνοικοὶ οὐ δύνανται κατὰ τοῦ δεσπότου κινεῖν τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν ἢ γὰρ ἐξ ἀρχῆς σαθρὰ ἐμισθώσαντο οἰκήματα καὶ ἐαυτοῖς μεμφέσθωσαν, ἢ μετὰ τὴν μίσθωσιν ἐσαθρῶθησαν καὶ ἔχουσι τὴν περὶ μισθώσεως ἀγωγὴν: — fr. 13. § 6.
- Ἄσφειλι ὁ ἄρχων ἀπὸ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ποιότητος τῆς ἐλπίζομένης ζημίας ὀρίζειν ἐν τῇ ἐπερωτήσῃ προθεσμίαν· οὔτε γὰρ δεῖν εἰς ἀπεραντον ἐπερωτηθέντα ἐνέχεσθαι: — fr. 13. § 15. D. 39, 2.
- μβ'. Χρὴ τὸν ἄρχοντα καὶ τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου περισκοπεῖν: — fr. 14.
- suscipere, cautio ab eo petitur ne aedificet donec probaverit ius sibi esse aedificandi. Et si e contrario qui aedificaturus est experiatur confessoria egoque nolim iudicium suscipere, cogi potero cavere me ei non esse nuntiatum [novum opus] neque prohibitorum, quominus aedificet, donec probavero „ius ei non esse aedificandi“. nam qui iudicium non suscipit eo punitur, quod ipse actor fit et oneratur probationibus. fr. 15.
- Si quis postquam ei nuntiatum est aedificaverit, remissione non petita neque satisfactione oblata, opus quod post nuntiationem factum est destruere debet, etsi ius ei fuerit aedificandi. fr. 20 pr. § 1.
- Si is cui nuntiatum est satisfacere voluerit, per actorem autem steterit quin acciperet, remitti debet aedificatio. fr. 20, § 5.
- Si arbor in solo plantata aedium fundamentis noceat, praeses de ea re providebit ad exemplum edictalium interdictorum, h. e. „si arbor alienis aedibus seu fundo impendeat, ut vicinum non laedat“. c. 1. C. 8, 1.
- Infectum damnum dicitur quod adhuc factum non est sed [futurum] timetur. fr. 2. D. 39, 2.
- Damnum et damnatio dicuntur a deminutione patrimonii. fr. 3.
- Si absit possessor, domum denuntiari oportet; abest autem et qui iudicio non adest: non extrahitur autem de domo, sed domum est denuntian-dum, quamvis in aliena habitet. fr. 4. § 5.
- Si aedes cadentes mihi noceant, cum non acciperim cautionem, non habeo contra earum dominum actionem neque rudera ut ipse tollat cogere possum, si omnia quae ceciderint pro derelicto habeat. fr. 6.
- Inquilini non possunt adversus dominum agere de damno infecto; aut enim ab initio vitiosas conduxerunt habitationes et sibi imputent; aut post conductionem in vitium inciderunt, et habent ex con-ducto actionem. fr. 13. § 6.
- Debet magistratus ex causa et qualitate futuri damni statuere in cautione diem: neque enim oportet in infinitum promittentem teneri. fr. 13. § 15. D. 39, 2.
- Oportet magistratum et distantiam viae et magnitudinem operis inspicere. fr. 14.

¹ habet Syn. ² sic: I. ἄπεισι.

Ἐάν [ἐν] τοῖς ἐμοῖς ὀρύξω λάκκον καὶ ἐκ τοῦ-
του αἱ φλέβες τοῦ σοῦ λάκκου τμηθῶσιν, οὐ
βέβαιούται ἢ ἐπερώτησις· τῷ γὰρ ἐμῷ δικαίῳ
ἐχρησάμην· εἰ δὲ βαθυτέρον ὄρυξα τὸν λάκκον
ὡς μὴ δυνηθῆναι στήναι τοὺς σοὺς τοίχους, βεβαι-
οῦται: — fr. 24. § 12. D. 39, 2.

ν'. Ζημία ἐστὶ καὶ τὸ μόνον τὰ φῶτα βλέπειν
τοῦ γείτονος. fr. 25.

νη'. Ἐάν ὁ κοινὸς τοίχος ἐρρωμένος ἐστίν, οὐ χρὴ
καταλύειν αὐτόν. fr. 35.

νθ'. Ἐρρωμένος δὲ ἐστὶν ὅτε ἐκατέρων οἰκημάτων
τὰ κατὰ νόμον ἐπικείμενα βάρη δύναται βαστά-
ζειν. fr. 36.

ξζ'. Ἐάν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐπερωτηθέντος ἐπαρ-
θῆῃσιν κεραιαὶ ἐξ ἀνέμου βλάβη τὸν γείτονα
οἶκον, οὐ κατέχεται ὁ ἐπερωτηθεὶς, εἰ μὴ κατὰ
σαθρότητα τοῦ οἴκου τοῦτο συνέβη: — fr. 43 pr.

B. η'. ⁸ ^A
τ. ια'.

TITULUS IB', BIBLIΟΥ NH'

περὶ ἔργων δημοσίων καὶ λογοθεσιῶν αὐτῶν καὶ περὶ
προσόδων πόλεων.

γ'. Ὁ εἰς τόπον τῆς πόλεως κτίσας οἰκείους
ἀναλώμασιν, ἐν ᾧ μὴ βλάβη τῇ πόλιν ἴδιον
αὐτοῦ ἐχέτω τὸ κτισθὲν καὶ μᾶλλον εὐχαρισ-
τεῖσθω ὡς τὴν πόλιν κοσμῶν: — c. 3. C. VIII, 11.

δ'. Τὰ πραιτώρια τῶν δικαστῶν καὶ οἱ δημοσίοι
οἴκοι τοῦ δικαίου τοῦ δημοσίου εἰσίν. c. 4.

ε'. Κτίσας ἐν δημοσίῳ τόπῳ καὶ βλάπτων τὴν
πόλιν καταβαλλέτω αὐτὸ μὴ ἔχων χρόνου παρα-
γραφήν, μηδὲ εἰ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν αὐτῷ κτίσαι.¹
c. 6.

η'. Ὁ δημοσίῳ ἔργῳ ἐπιστάς ἦτοι χρήματα λαβὼν
ἐπὶ τὸ κτίσαι κρατεῖσθω μετὰ τῶν κληρονόμων
αὐτοῦ ἐπὶ δεκαπέντε ἔτη, ἵνα ἐάν διὰ τὴν σαθρό-
τητα τοῦ ἔργου τίποτε συμβῆ (οὐ μὴν τυχερῶς),
ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ τοῦτο γένηται.² c. 8.

θβ'. Πᾶς κτήτωρ συνεισφερέτω ἐπὶ τειχοποιίᾳ
κατὰ τὸ μέτρον ὃν ἔχει εὐπόρου ζεύγων καὶ
μηδεὶς ἐξκουσατεῦσθω. c. 12.

ιδ'. Τὰ παραπίσσια ἢ καὶ ἄλλα οἰαδήποτε συννημμένα
τείχεσι ἢ οἴκοις καὶ αἷτια γινόμενα ἐμπρησμῶν ἢ
κλοπῶν καταλύεσθω καὶ διὰ τὸ στενόν: — c. 14.

fol. 121^v. Ὁ χωρὶς βασιλικῆς ἐπιτροπῆς στενορούμια ἢ
στοὰν περικλείσας ἀποδιδότω τοῦτο, τοῦ μετὰ
ταῦτα τοιοῦτον τολμῶντος ποιῆσαι πενήκοντα
λίτρας προστιμωμένου.³ c. 19.

κα'. Οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων νέον ἔργον δύναται
ἀρχεσθαι πρὶν τὰ ἀρχθέντα ὑπὸ τοῦ προλαβόν-
τος αὐτὸν πληρώσει ἢ γοῦν τὰ παλαιὰ ἀνα-
νεῶσει: — c. 22.

¹ cf. Syn. ² cf. Syn. ³ cf. Syn.

Si in meo fodero puteum et ideo venae putei
tui praecisae fuerint, non committitur stipulatio;
meo enim iure usus sum. si vero altius fodero
puteum ut non potuerint parietes tui consistere,
committitur. fr. 24. § 12.

Damnum est et si luminibus vicini officiat. fr. 25.

Si communis paries est idoneus, non oportet
eum demoliri. fr. 35.

Idoneus est cum utriusque aedificii iure imposita
onera sustinere potest. fr. 36.

Si ex aedibus eius, qui cavit, tegula vento sub-
lata damnum dederit vicini aedibus, non tenetur
reus promittendi, nisi propter aedium vitium id
acciderit. fr. 43 pr.

TITULUS XII, LIBRI LVIII

lib. 8. Cod.
t. 11.

de operibus publicis et rationibus eorum et redditibus
civitatum.

Qui in loco civitatis suis sumptibus aedificaverit,
dummodo non noceat civitati proprium habet id
quod aedificavit et immo gratiae ei habendae sunt,
utpote qui civitatem ornaverit. c. 3. C. 8, 11.

Praetoria magistratuum et publicae aedes iuris
publici sunt. c. 4.

Qui aedificavit in loco publico et civitati dam-
num dedit, destruat aedificium, non habens tem-
poris praescriptionem, ne si imperator quidem ei
permiserit aedificare. c. 6.

Qui praeest publico operi vel pecuniam sumpsit
ad aedificandum teneatur cum suis heredibus per
quindecim annos, ut si propter vitium operis quid
contigerit (non vero si fortuito) ex ipsius patrimonio
id sarcietur. c. 8.

Quivis possessor conferat ad murorum construc-
tionem secundum mensuram iugerum, quae habet
et nemo excusetur. c. 12.

Parapissia vel quaelibet alia parietibus aedibusve
coniuncta causam praebentia incendiis furtisque de-
struantur necnon propter angustiam. c. 14.

Qui absque principis permisso angiportus porti-
cumve incluserit restituat id: eo, qui posthac tale
quid facere ausus fuerit, quinquaginta libris multando.
c. 19.

Nemo magistratuum novum opus incipere potest
autequam ea quae a suo praedecessore inchoata
sunt perfecerit vel vetera refecerit. c. 22.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ΄.

Μή τι ἐν τόπῳ ἱερῷ γένηται.

- α'. Δέγει ὁ πραιτωρ· ἐν ἱερῷ τόπῳ ἢ ποιεῖν ἢ εἰς-πέμπειν τι κολύω· τοῦτο περὶ ἱεροῦ τόπου οὐ περὶ βεβήλου ἀρμόζει, οὐ διὰ τὸ κοσμεῖσθαι αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ βλέπτεσθαι· ἢ δὲ φροντὶς τῶν ἱερῶν τόπων τοῖς φροντίζουσιν αὐτῶν ἀνήκει: —
fr. 1. D. 43, 6.

- β'. Περὶ τείχη καὶ πόρτας καὶ ἀγίους τόπους μὴ γινέσθω τι ἐπὶ βλάβῃ, ἀλλὰ μηδὲ οικεῖσθωσαν δίχα βασιλικῆς κελεύσεως: —
fr. 3.

ΤΙΤΛΟΣ Ιϛ΄, ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ΄

περὶ τοῦ μή τι ἐν ποταμῷ δημοσίῳ ἢ ἐν τῇ αὐτοῦ ὄχθῃ γένηται, ἵνα χεῖρον πλευσθῇ ἢ ἰσούση παρὰ τῷ πρώτῳ θέρει ἔρρεεν. καὶ περὶ ὄχθης ἀσφαλείας.

- Δέγει ὁ πραιτωρ· μηδὲν ἐν τῷ ποταμῷ ἢ τῇ ὄχθῃ αὐτοῦ ποιήσης ἢ ἐμβάλης, δι' οὗ ὁ πόρος τοῦ ποταμοῦ ἢ τοῦ πλοῦ καταβλάπτεται.
fr. 1 pr. D. 43, 12.

Ποταμὸν ἀπὸ ὄχτεοῦ τὸ μέγεθος διακρίνει ἢ ὑπόνοια τῶν πέριξ γεωργῶν: — fr. 1. § 1.

- δ'. Ὁ ἐκατέρωθεν τοῦ δημοσίου ποταμοῦ ἔχων οἴκους οὐ δύναται γεφυρᾶν ἰδιωτικοῦ δικαίου ποιεῖν.
fr. 4.

B. μγ΄.
τ. ιζ΄.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΖ΄, ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ΄

εἰς τὸ κατασχεῖν νομῆν.

- α'. Φησὶν ὁ πραιτωρ· τὸν λαβόντα νομῆν παρὰ σοῦ μῆτε βία μῆτε λάθρα μῆτε παρακλήσει μὴ κολύσης νέμεσθαι.²
fr. 1 pr. D. 43, 17.

Ὁ ἐξ ἄλλου λαβὼν κἂν βία ἢ λάθρα ἢ παρακλήσει νικᾷ σε ἐνάγοντα· οὐ μὴν εἰ ἀπὸ σοῦ ἔλαβεν, παρὰ σοῦ γὰρ νέμεται· πρὸς ἄλλους γὰρ εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως νέμομαι, πλέον ἔχω τοῦ μὴ νεμομένου: —³
fr. 1. § 9. 2.

- β'. Ἐμοῦ καὶ σοῦ τὸ αὐτὸ εἰς ὀλόκληρον νεμομένων, εἰ σὺ⁴ ἐξ ἐμοῦ ἀδίκως νέμη ἐγὼ καλλίον εἰμί· εἰ δὲ μὴ ἐξ ἐμοῦ, κἂν ἀδίκως νέμη, οὐδεὶς ἡμῶν ἠττάται τῷ ἄλλῳ: —⁵
fr. 3 pr.

Τὸ παράγγελμα τοῦτο διπλοῦν ἐστίν· ἐκάτερος γὰρ καὶ ἐνάγει καὶ ἐνάγεται.
fr. 3. § 1.

Ὁ κολυσάμενος ἐν ἰδίῳις κτίσει ἢ ὅλως τῇ οἰκίᾳ νομῆ χρῆσθαι ἔχει τὸ παράγγελμα [ἐπειδὴ] φιλονεικίαν νομῆς ὑφίσταται: —
fr. 3. § 2.

Εἰ ὁ ἐνοικος κολύει τὸν δεσπότην ἀνανεῶσαι τὸν οἶκον, χώρα τῷ παραγγέλματι καὶ διαμαρτύρεται αὐτὸν οὐχ ἵνα μὴ οἰκῇ, ἀλλ' ἵνα μὴ νέμηται: —
fr. 3. § 3.

fol. 120°.

¹ cf. Syn. ² cf. Syn. ³ cf. Syn. ⁴ congruit A cum Tip.; Syn. εἰς ὄ. ⁵ cf. Syn.

TITULUS XV.

Ne quid in loco sacro fiat.

Dicit praetor: „In loco sacro vel facere vel in [eum] immittere quid veto“. hoc [edictum] de sacro loco, non de profano competit, neque ad eum ornandum [pertinet] sed eo, ne ei noceatur: cura autem sacrorum locorum eorum curatoribus spectat.

fr. 1. D. 43, 6.

In muris et portis et sacris locis nihil fiat quo damno adficiantur; neve [ibi] habitetur sine venia principis.

fr. 2.

TITULUS XVI, LIBRI LVIII

ne quid in flumine publico ripave eius fiat quo peius navigatur aut fluat quam priore aestate fluxit. et de ripae securitate.

Dicit praetor: „nihil in flumine ripave eius facias vel immittas, quo cursus fluminis navigationisve damnum sentiat.“
fr. 1 pr. D. 43, 12.

Flumen a rivo magnitudo distinguit vel opinio eorum qui circum colunt.
fr. 1. § 1.

Qui ex utraque ripa fluminis aedificia habet non potest pontem iuris privati facere.
fr. 4.

TITULUS XVII, LIBRI LVIII

l. 43. t. 17.

ad retinendam possessionem.

Ait praetor: „eum, qui a te possessionem ceperit nec vi nec clam nec precario, ne prohibeas quominus possideat.“
fr. 1 pr. D. 43, 17.

Qui ab alio acceperit, quamvis vi aut clam aut precario, vincit te si contra eum experiaris: non vero si a te acceperit, nam contra te possidet: ab aliis vero sive iuste sive iniuste possideo, plus habeo eo, qui non possidet.
fr. 1. § 9. 2.

Me et te idem in solidum possidentibus, si alter a me iniuste possideat, ego potior ero; quod si non a me, licet iniuste possideat, neuter nostrum vincetur ab altero.
fr. 3 pr.

Hoc interdictum duplex est: uterque enim et agit et convenitur.
fr. 3. § 1.

Qui prohibetur in suo aedificare vel sua possessione uti, habet hoc interdictum, quoniam controversiam de possessione patitur.
fr. 3. § 2.

Si inquilinus prohibet dominum aedes reficere, locus [est] interdicto et testatur eum non quominus habitet sed ne possideat.
fr. 3. § 3.

Ὁ ἐκ τοῦ ἀγροῦ μου εἰς τὰ δένδρα αὐτοῦ ἀμπέλους μεταγαγὼν εἰ πωλήσῃ τὸ ἀγρὸν αὐτοῦ τινι, καλῶς αὐτὸν διαμειροτέρωμαι τὰς ἀμπέλους περιτέμνειν ἢ τῷ νομίμῳ παραγγέληματι χρῶμαι περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ αἱ ῥίζαι τῶν ἀμπέλων περιέχονται. εἰ δὲ κολύσει με ἀποτέμνειν ἢ καὶ ἀγαγεῖν τοὺς ἀμπέλους ἢ ὅλως γεωργεῖν τὰ ἐμὰ, βίαν ἐπὶ τῇ νομίῃ ποιεῖ μοι: — fr. 3. § 4. D. 43, 17.

Δανειστῆς ἢ ἕτερός τις εἰς παραφυλακὴν πράγματος πεμφθὲς οὐ χρήσεται τῷ νομίμῳ παραγγέληματι· οὐδὲ γὰρ νέμεται: — fr. 3. § 8.

ΤΙΤΛΟΣ Κ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΗ'

περὶ καθημερινοῦ ὕδατος καὶ θερινοῦ καὶ περὶ ῥείθρων.

Εἰς οἷα θέλω μέρη τοῦ ἀγροῦ μου ἔλκω τὸ ὕδωρ, κὰν τὸν ἐγγυὲς ἀγρὸν ἀγοράσω καὶ εἰς αὐτὸν ὀρθῶς ἔλκω, εἰ μὴ βλάβω τὸν κρατοῦντα τὸ ὕδωρ, ὥσπερ καὶ ὁ ἔχων ἀπόροδον ἢ ἐλασίαν ἐν ἀπαξ εἰς τὸ ἴδιον εἰσέλθῃ, ὅθεν βούλεται εἰσερχεσθαι: —¹ fr. 1. § 16. D. 43, 20.

Εἰ βουληθῶ μίξει τῷ ἐλκομένῳ ὕδατι ἕτερον, ὀρθῶς κατὰ παντὸς τοῦ ἐλκυσμοῦ κολύσομαι, ὥσπερ καὶ εἰ πλείονα θρόεμματα ποτίσαι, ὧν ἐξῆν μοι ποτίζειν: —² § 17. 18.

Εἰ κολύσεις με ἔλκειν καὶ μεταξὺ ἀπολέσω τὸ δίκαιον τοῦ ἔλκειν, ἀποκαθίσταται ὁ ἀπόλεσα· καὶ εἰ πωλήσω τὸν ἀγρὸν, εἰς ὃν εἴκων ὕδωρ, καλῶς κινῶ· κατὰ παντὸς κολύσαντος κινεῖται, εἴτε δεσπότης ἐστὶν εἴτε καὶ μὴ, καὶ δουλείαν γὰρ παρὰ παντὸς καλῶς ἐκδικῶ: — § 23—25.

Καλῶς σε κολύω ἐν τῷ ἀγρῷ ὅθεν ἔλκω τὸ ὕδωρ ὁρῦπτειν σπεῖρειν ἐκτέμνειν κλαδεύειν κτίζειν, δι' ὧν τὸ ὕδωρ μολύνεται ἢ ἐλαττοῦται ἢ φθείρεται ἢ χεῖρον γίνεται· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ θερινοῦ ὕδατος: —³ § 27.

Ἐξέστιν δὲ σοι παραχωρεῖν ὥστε μηδὲ ὕδωρ δύνασθαι σε ζητεῖν· [§ 28] φησὶν ὁ πραιτωρ μὴ κολύεσθαι σε ἔλκειν ὕδωρ ὡς ἐν τῷ πρώτῳ θέρει εἰλκυσας, οὐ βία οὐ λάθρα οὐ παρακλήσει. δίδεται δὲ καὶ μεταξὺ κληρονόμων καὶ ἀγοραστῶν καὶ νομίμων παραγγέλημα τοῦτο: — § 29.

Ὁ ἡμερινὸν ἢ νυκτερινὸν ἐλκυσμὸν ἔχων οὐ δύναται ἐν ἄλλῃ ὥρᾳ ἔλκειν: —⁴ fr. 2.

Καὶ εἰς τὸ ὑδρεῖσαι καὶ εἰς ποτισμὸν θροεμάτων καὶ εἰς τέρηιν δύναμεθα ἔλκειν: — fr. 3 pr.

Δύναται πολλοὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὑδρεῖσαι, μὴ βλάπτοντες τοὺς γείτονας· εἰ δὲ στενὸς ἐστὶν ὁ ποταμὸς, μηδὲ τὸν ἐν τῇ ἄλλῃ ὄχθῃ: — fr. 3. § 1.

¹ habet Syn. ² habet Syn. ³ habet Syn.

⁴ habet Syn.

Qui ex fundo meo in arbores suas vites transulerit, si cui fundum suum vendiderit recte ei denuntio, ut vites praecidat aut edictali interdicto utor de eo loco ubi vitium radices continentur. quod si prohibeat me praecidere vel ducere vites aut omnino mea colere, vim de possessione facit mihi.

fr. 3. § 4. D. 43, 17.

Creditor aliusve quis in custodiam rei missus non utetur interdicto: nec enim possidet. fr. 3. § 8.

TITULUS XX, LIBRI LVIII

de aqua cottidiana et aestiva et de rivis.

In quaslibet fundi mei partes aquam duco et si proximum fundum comparavero etiam in eum recte duco, nisi forte noceam ei qui tenet aquam, sicuti qui habet actum seu viam, cum semel in proprium pervenerit, qua vult ingreditur.

fr. 1. § 16. D. 43, 20.

Si volucro miscere aquae ductae aliam, recte toto ductu prohibeor, sicuti si plura pecora ad aquam appellere, quam mihi appellere licuerit.

fr. 1. § 17. 18.

Si prohibueris me ducere et interea ius ducendi amisero, id quod amisi restituitur. Et si fundum vendidero, in quem aquam ducebam, recte ago; adversus quemvis prohibentem agitur, sive dominus sit, sive minus, nam et servitutem recte a quocumque vindico.

fr. 1. § 23—25.

Recte te prohibeo quominus in fundo, unde aquam duco, fodeas aut seras succidas putes aedifices, quo aqua inquinetur vel diminuatur vel corrumpatur vel deterior fiat. idem et de aqua aestiva.

fr. 1. § 27.

Licet tibi ius cedere, ut ipse nequeas aquam quaerere: [§ 28] ait praetor non prohiberi te aquam ducere ut priore aestate duxeras nec vi nec clam nec precario. datur autem et inter heredes et emptores et possessores hoc interdictum.

fr. 1. § 29.

Qui interdium vel noctu ductum habet non potest alia hora ducere.

fr. 2.

Et ad irrigandum et ut pecus ad aquam adpellatur et propter amoenitatem ducere possumus.

fr. 3 pr.

Possunt plures ex flumine aquam ducere, dum ne noceant vicinis; si vero angustum est flumen, ne ei quidem qui in alia ripa est.

fr. 3. § 1.